

MI VAN A FIÓKBAN?

KÉT FLEKK
KISS LAJOSSAL

VINKLER LÁSZLÓ RAJZA

— A pusztai születési dátumon kívül (Szent-
tes, 1924. május 18.) beszéljünk mindjárt a
pályakezdet előtti irodalmi élményekről.

— Nem estem át a ponyvaolvasás
szokásos izgalmain, már kora ifjúságom
idején az irodalom java, a minőség von-
zott: eszméltető olvasmányélményem a
piros papírfedelű Filléres Klasszikusok
sorozata volt. Komplex tudományos,
irodalmi és világnézetű impulzusokat —
teoretikus érdeklődésem alapvetéseként
— a NÉKOSZ-mozgalom sodrában kap-
tam Szegeden. *Diószegi András, Somo-
gyi Tóth Sándor, Illés Lajos, Lajta Kál-
mán* és a kakukmarcis-janicisár *Tóth
Béla* voltak kenyeres társaim, az egye-
temen pedig — ahol 1949 és 1953 között
a magyar szakot végeztem el — többek
között *Rubinyi Mózes, Sötér István,
Trencsényi-Waldapfel Imre, Devecseri
Gábor* és a szeretetével különösképp ki-
tűntető *Mészöly Gedeon* tanítottak. Az
egyetem után Tapolcán tanárkodtam egy
fél évet, 1953 és 1956 között a Szegedi
Egyetemet, illetve néhány szám erejéig
a Tiszatáj-at szerkesztettem. Első, ma is
vállalt írásomnak egy Adyrról szóló cik-
ket tekintek, a Tiszatáj közölte az 50-es
évek elején.

— A szegedi irodalom kritikusának szűk
szerepkörétől néhány év alatt „Élet és eszté-
tika” című, József Attila-díjjal jutalmazott
tanulmánykötetelig jutottál (1960). Hogyan
ítéled meg munkásságodnak ezt az első ösz-
szefüggő szakaszát?

— A Szegedi Egyetem megszűnését
követően egy hónapig a szegedi Városi
Tanács Művelődésügyi Csoportját vezet-
tem, de egy íróasztalnyi felhalmozott akta
és ügyirat dezertálásra készítetett. Majd
az újjászerveződött egyetemi Magyar

Irodalomtörténeti Intézet oktatója let-
tem. Itt engem is Király István teore-
tikusi magabiztossága, inspiráló bizalma
lendített tovább, s ő volt az eszmei atyja
a vezetésemmel meginduló stílusgyakor-
latoknak is. Mozgalmunk a Négyessy-
féle hagyományokat támasztotta fel.
Köztudott, hogy 1959-ben a *Szegedi Fia-
talok Antológiájá*-val jelentkeztünk, s
hogy olyan tehetséges fiatalokat siker-
ült elindítanunk, mint Fenákel Judit,
Bárdos Pál, Papp Lajos és Ratkó József.
E periódus kritikai teljesítményét a
megszüntetve-megőrizve elvével termé-
szetesen ma is vállalom, hisz ez a né-
hány év kritikai és eszmei fejlődésem
neofita korszaka volt. Tendenciái egy
ideig még folytatódnak (pl. a Barta-vi-
tával), a hatvanas évek elejétől azonban
mégis valami új kezdődik.

— Szigeti József professzor hívására ekkor
az ELTE Esztétikai Tanszékére, a volt Lu-
kács-tanszékre kerültem. Hat év múltán is-
mét teljes állással dolgozol Szegeden, jóllehet
esti egyetemi előadóként a fővárossal való
tanári kapcsolataid sem szakadtak meg. Mű-
vekben nem volt-e természetlenebb ez a pe-
riódus; jelent-e számokra történeti folytonos-
ságot a visszatérés?

— Nem hiszem hogy ezalatt „túlok-
tattam” volna magam az írás rovására,
mert speciálkollégiumaim eredménye-
ként pl. kritikai munkásságom is gaz-
dagodott. Körülbelül húszévtől esztéti-
kai és kritikai tanulmány reprezen-
tálja és közel tíz év termésének javát
(különösképpen olyan tanulmányokra
gondolok, mint a Kritiká-ban megjelent
Az esszéirő Illyés, s a Kortárs által kö-
zölt *Nemzeti ügyé nőt nemzeti kérdés*
és a közelmúltban ugyanott publikált
Demokrácia általában és különösen), s
az a megszilárduló szándék teljesíti ki,
hogy nem tagadva a Lukács-iskola nagy
hatását, az elméleti esztétikát a magam
gyakorlatában alkalmazott esztétikává
tegyem. Ez nem megy másként, mint
popularizált gondolati esszéstillussal,
olyan nyelvezettel, ami minden mozza-
natában a gondolatot hordozza. Ennek
kimunkálására is próbáltam kísérletet
tenni, pl. *Levél az írói nyelvről* c. írá-
ssal (Népszabadság, 1969. május 18.).
A szegedi egyetemi alkotókör vezetésé-
hez való visszatérésem felkérésre tör-
tént, de találkoztam saját író-nevelő szán-
dékaimmal is, így valóban folytonosság-
nak fogható fel, miként a Tiszatáj-jal
való kapcsolatom sem újdonság: egy
automatikusan megszakadt kontaktus
értelemszerű újrafelvétele.

(—)